

פרשת פסל מיכה (פרקים י"ז-י"ח)

<p style="text-align: center;">3. רד"ק שופטים פרק יח</p> <p>(א) בימים ההם - גם זה הפסוק מוכיח כי לא היה זה בימי עתניאל בן קנז כי שופט היה לישראל וכל ימי השופט לא היו עושים איש הישר בעיניו כמו שאמר והשויעם מיד אויביהם כל ימי השופט וגוי' ואומר והיה במות השופט ישוּבו והשחיתו מאבותם וגוי' נראה כי בימי השופט לא היו עושים איש הישר בעיניו ובשלשת הענינים האלה בדבר מיכה ובדבר בני דן ובדבר פלגש בגבעה אמר אין מלך בישראל ואלו הענינים היו בין שמשון לעלי שהיה שופט ישראל והיה הזמן ביניהם כמו שהיה שלא היה להם שופט בישראל והיו עושים איש הישר בעיניו</p>	<p style="text-align: center;">1. רש"י (וכן רלב"ג, ומדרשי חז"ל)</p> <p>(א) ויהי איש מהר אפרים - אע"פ שנכתב שתי פרשיות הללו בסוף הספר של מיכה ושל פלגש בגבעה בתחלת השופטים היה בימי עתניאל בן קנז שנאמר וישימו להם את פסל מיכה וגוי' כל ימי היות בית א' להים בשילה למדנו שכל ימי שילה היה דמות של מיכה, ובפלגש בגבעה נאמר על יבוס שבירושלים לא נסור אל עיר עובדי כוכבים למדנו שעדיין לא כבשו את ירושלים:</p> <p style="text-align: center;">2. סדר עולם רבה (ליינר) פרק יב</p> <p>בימי כושן רשעתים, היה פסלו של מיכה, שנאמר ויקימו להם בני דן את הפסל וגוי' (כל ימי היות בית ה'א' להים בשילה) (שופטים יח ט), ובימיו היתה פילגש בגבעה</p>
--	---

4. מיכה או מיכיהו?	
<p style="text-align: center;">דברי הימים ב פרק יב</p> <p>(טז) וישפב רחבעם עם אבתיו ויקבר בעיר דויד וימלך אבניה בנו תחתיו שם פי"ג</p> <p>(כא) ויתחזק אבניהו וישא לו נשים ארבע עשרה וילד עשרים ושנים בנים ושש עשרה בנות:</p>	<p style="text-align: center;">מלכים א פרק יד פסוק לא</p> <p>וישפב רחבעם עם אבתיו ויקבר עם אבתיו בעיר דוד ושם אמו נעמה העמנית וימלך אבניהם בנו תחתיו:</p>
<p style="text-align: center;">דברי הימים ב פרק כא</p> <p>(ד) ויקם יהורם על ממלכת אביו ויתחזק ויהרג את כל אחיו בחרב וגם משרי ישראל:</p>	<p style="text-align: center;">מלכים ב פרק ח</p> <p>(טז) ובשנת חמש ליהורם בן אחאב מלך ישראל... ויהושפט מלך יהודה מלך יהורם בן יהושפט מלך יהודה</p>
<p style="text-align: center;">מלכים ב פרק ח</p> <p>(כד) וישפב יורם עם אבתיו ויקבר עם אבתיו בעיר דוד וימלך אחזיהו בנו תחתיו:</p>	<p style="text-align: center;">מלכים ב פרק יג</p> <p>(י) בשנת שלשים ושבע שנה ליהושפט מלך יהודה מלך יהואש בן יהואש על ישראל בשמרון שש עשרה שנה:</p>
<p style="text-align: center;">מלכים ב פרק יג</p> <p>(יא) ויעשה הרע בעיני ה' לא סר מפל חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל בה הקד: (יב) ויתר דברי יואש וכל אשר עשה וגבורתו אשר נלחם עם אמציה מלך יהודה הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל: (יג) וישפב יואש עם אבתיו וירבעם ישב על קסאו ויקבר יואש בשמרון עם מלכי ישראל:</p>	<p style="text-align: center;">מלכים ב פרק יג</p> <p>(י) בשנת שלשים ושבע שנה ליהושפט מלך יהודה מלך יהואש בן יהואש על ישראל בשמרון שש עשרה שנה:</p>

5. רד"ק יז

ואמו לקחה מאתים כסף ונתתם לצורף לעשות פסל ומסכה והמאתים כסף היו שכר הצורף ובתשע מאות כסף עשה הפסל והמסכה:

Shavuot 35b

All the Names mentioned in connection with... Micah are secular. R. Eliezer said... in connection with Micah, some are secular, and some sacred: [the Name beginning] alef lamed is secular, yod he is sacred; except this which is alef lamed and is sacred: *all the time that the house of God was in Shiloh.*

6. גמ' שבועות לה:

כל שמות האמורים... במיכה - חול; ר"א אומר... במיכה - יש מהן חול ויש מהן קדש, אלף למד חול, יוד הי קדש, חוץ מזה שאלף למד והוא קדש: +שופטים י"ח+ כל ימי היות בית ה'א' להים בשילה

Baba Batra 109b

[But] is not the mother's family regarded [as the proper] family? Surely it is written, *And there was a young man out of Bethlehem in Judah — of the family of Judah — who was a Levite, and he sojourned there;* [now], this is self-contradictory, [for] it is said, 'who was a Levite', which clearly indicates that he descended from Levi, [and it is also said], 'of the family of Judah,' which clearly shows that he descended from Judah; must it not then be concluded that his father [was of the tribe] of Levi and his mother [of that] of Judah, and [yet the text] speaks [of him as] 'of the family of Judah'? — Raba, son of R. Hanan, replied: No; [he may have been] a man whose name was Levi. If so, [is] this [the reason] why Micah said, '*Now know I that the Lord will do me good, seeing I have a Levite as my priest?*' — Yes; [he was glad] that he happened to obtain a man whose name was Levi. But was Levi his name? Surely his name was Jonathan, for it is said, *And Jonathan the son of Gershom, the son of Manasseh, he and his sons were priests to the tribe of the Danites?* — He said unto him: But [even] according to your argument, [it may be objected], 'Was he the son of Manasseh?

7. גמ' בבא בתרא קט:

ומשפחת אם אינה קרויה משפחה? והא כתיב: +שופטים י"ז+ ויהי נער מבית לחם יהודה ממשפחת יהודה והוא לוי והוא גר שם, הא גופא קשיא, אמרת והוא לוי - אלמא מלוי אתי, ממשפחת יהודה - אלמא מיהודה אתי; אלא לאו דאבוה מלוי ואימיה מיהודה, וקאמר: ממשפחת יהודה! אמר רבא בר רב חנן: לא, גברא דשמיה לוי. אי הכי, היינו דקאמר מיכה: +שופטים י"ז+ עתה ידעתי כי ייטיב ה' לי כי הנה לי הלוי לכהן? אין, דאיתרמי ליה גברא דשמיה לוי. וכי לוי שמו? והלא יהונתן שמו, שנאמר: +שופטים י"ח+ ויהונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו היו כהנים לשפט הדני. אמר ליה: וליטעמיך, וכי בן מנשה הוא? והלא בן משה הוא, דכתיב: +דברי הימים א' כ"ג+ בְּנֵי מֹשֶׁה גֵרְשֹׁם וְאֶלְיעָזָר; אלא, מתוך שעשה מעשה מנשה - תלאו הכתוב במנשה, הכא נמי, מתוך שעשה מעשה מנשה

דאתי מיהודה - תלאו הכתוב ביהודה.

Surely he was the son of Moses, for it is written, *the son of Moses: Gershom, and Eliezer*; but [you must say that] because he acted [wickedly] as Manasseh, the Scriptural text ascribed his descent to Manasseh, [so] also here [it may be said that], because he acted [wickedly] as Manasseh who descended from Judah, the Scriptural text ascribed his descent to Judah.

Ibid 110a

And they turned aside thither, and said unto him: 'Who brought thee hither? and what doest thou in this [place]? and what hast thou here?' They said unto him: 'Are you not a descendant of Moses of whom it is written, *Draw not nigh hither?* Are you not a descendant of Moses of whom it is written, *What is this in thy hand?* Are you not a descendant of Moses of whom it is written, *But as for thee, stand thou here by me?* Would you be made a priest for idol-worship?' — He said unto them: I have the following tradition from my grandfather's family: At all times shall one [rather] hire himself out to idol-worship than be in need [of the help] of [his fellow] creatures. He thought that 'Abodah Zarah [meant] actual [idol worship], but it is not so, [the meaning being,] 'work which is strange to him'; as Rab said to R. Kahana: Flay a carcass in the street and earn a wage, and say not, 'I am a great man and the work is degrading to me'. When David saw that he had an exceptional liking for money, he put him in charge over the treasuries, for it is said, *Shebuel the son of Gershom, the son of Manasseh was ruler over the treasuries*. But was his name Shebuel? Surely his name was Jonathan! — R. Johanan said: [He was called Shebuel] because he returned to God with all his heart.

8. גמ' בבא בתרא קי.

מי הביאך הלם ומה אנה עשה בזה ומה לך פה - אמרו לו : לאו ממושה קא אתית דכתיב ביה : + שמות ג' + אל תקרב הלם? לאו ממושה קא אתית דכתיב ביה : + שמות ד' + מה זה בידך? לאו ממושה קא אתית דכתיב ביה : + דברים ה' + ואתה פה עמד עמדי? תעשה כהן לע"ז! אמר להן, כך מקובלני מבית אבי אבא : לעולם ישכיר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות. והוא סבר : לע"ז ממש ; ולא היא, אלא ע"ז - עבודה שזרה לו, כדאמר ליה רב לרב כהנא : נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא, ולא תימא גברא רבא אנא וזילא בי מילתא. כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר, מינהו על האוצרות, שנאמר : + דברי הימים א' כ"ו + ושבאל בן גרשום בן משה נגיד על האצרות. וכי שבואל שמו? והלא יהונתן שמו! א"ר יוחנן : ששב לאל בכל לבו.

9. דהי"א פרק כג :

(יד) ומשה איש האֵל להים בְּנוֹ יִקְרָאוּ עַל שְׁבֹט הַלְוִי : (טו) בְּנֵי מֹשֶׁה גֵרְשֹׁם וְאֶלְעָזָר : (טז) בְּנֵי גֵרְשֹׁם שְׁבוּאֵל הָרֹאשׁ :

10. שם פרק כו

(כד) וְשְׁבוּאֵל בֶּן גֵרְשֹׁם בֶּן מֹשֶׁה נְגִיד עַל הָאֲצֵרוֹת :

אשר יזכיר למטה (פסוק כז), כי אין בעמרמי זולתי בני משה מננים בלויים. וזה כענין שכתוב (דברי הימים א כג יג יד) בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי.

11. שמות ב' :

(כא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְשֵׁבֶט אֶת הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת צַפְרָה בְּתוֹ לְמִשָּׁה : (כב) וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ גֵרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵר הייתי בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה :

12. מכילתא דר"י יתרו - מס' דעמלק יתרו פר' א

שבשעה שאמר משה ליתרו, תן לי צפורה בתך לאשה, אמר לו יתרו, קבל עליך דבר זה שאומר לך ואני נותנה לך לאשה, אמר לו מהו, אמר לו בן שיהיה לך תחלה יהיה לעבודה זרה, מכאן ואילך לשם שמים, וקבל עליו. אמר לו השבע לי, וישבע לו, שני + שמות ב כא + וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה. אין אלה אלא לשון שבועה

13. תרגום יונתן שמ' שם :

ובעי למקטליה מן בגלל גרשום בריה דלא הוה גזיר על עיסק יתרו חמוי דלא שבקיה למגזריה, ברם אליעזר הוה גר בתנאה דאתניו תרוייהון תרגום : רצה ה' להרוג את משה על שלא מל את גרשום בלחצו של יתרו חותנו, שלא הניח לו למולו, לעומת אליעזר שנימול על פי התנאי שהתנו ביניהם)

14. רש"י במדבר פרק ג

(א) ואלה תולדת אהרן ומשה - ואינו מזכיר אלא בני אהרן. ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו :

15. רמב"ן שם

ועל דרך הפשט, כי טעם "תולדות אהרן ומשה", לומר שהיו בני אהרן כהנים משוחים נבדלים מן השבט להיותם קדש קדשים, ותולדות משה משפחת העמרמי